

Als substituut wil ik meer informatie

“Ik vind bemiddeling voor minderjarigen heel belangrijk. Want bemiddeling werkt aan de basis van het probleem: de feiten, en de reacties en het inzicht van slachtoffer en dader.” De visie van Brussels substituut Jeroen Putteman is duidelijk en concreet. “Wat ik als substituut mis? Meer informatie! Meer informatie van de minderjarige en meer informatie over de inhoud van het bemiddelingsproces. Trouwens: waarom mag er geen magistraat aanwezig zijn bij het gezamenlijk afsluitend gesprek, zoals dat ook gebeurt bij meerderjarigen”

Jeroen Putteman is nu ongeveer anderhalf jaar aan de slag als substituut van de Procureur des Konings in het gerechtelijk arrondissement Brussel. Hij werkt in wat hij de basisafdeling noemt: jeugdzaken, zowel MOF (als misdaad omschreven feiten) als VOS (verontrustende opvoedingssituaties). Daarnaast geeft hij adviezen voor de familierechtbank, in echtscheidingsdossiers en bij intrafamiliale geweldplegingen. Jeroen Putteman: “Brussel is een fijn arrondissement om in te werken omdat wij als substituut ongelooflijk veel beslissingsvrijheid hebben.”

“Net zoals bij meerderjarigen verkies ik bij minderjarigen een focus op de buitengerechtelijke afhandeling van elk dossier. In jeugdzaken geven wij altijd een gevolg aan een PV. De minimale afhandeling is een waarschuwingsbrief aan de minderjarige en zijn ouders. Een volgende stap is een ‘herinnering aan de wet’. Dan wordt de jongere bij de criminoloog geroepen die hem uitlegt wat hij precies mispeuterde. De volgende stap is bemiddeling. Sommige zaken verwijzen wij rechtstreeks naar de jeugdrechtbank zonder bemiddeling. Dan gaat het om zware gewelddelicten, vermogens- en drugsdelicten. En een aantal dossiers met zedenfeiten. Bij drugsdelicten denk ik soms: zou bemiddeling hier niet beter zijn? Natuurlijk is het een essentiële voorwaarde voor bemiddeling dat er een geïdentificeerd slachtoffer is. Maar het ligt toch moeilijk om een drugsgebruiker te definiëren als het ‘slachtoffer’ van een dealer.”

Bemiddeling als kans

“Een minderjarige voor de jeugdrechtbank brengen blijft een zware procedure. Dat willen wij vermijden. Om het niet te doen, moeten wel twee voorwaarden vervuld zijn: (1) de jongere ziet in wat hij fout deed en (2) hij erkent en vergoedt de schade van het slachtoffer. Voor ons kan bemiddeling de afhandeling van een dossier betekenen. Trouwens als we geen bemiddeling aanbieden, moeten wij motiveren waarom we die stap overslaan. Vooraf maken wij dus afwegingen rond een aantal criteria. Het eerste is de voorgeschiedenis van de minderjarige. Hoe onbeschreven is zijn blad? Als die al enkele dossiers op zijn naam heeft, ligt dat anders dan bij een eerste dossier. Het tweede criterium is de zwaarte van de feiten. En het derde is natuurlijk: is er een geïdentificeerd slachtoffer? Op basis van die criteria zien we bemiddeling soms als een tussenstadium en koppelen we er een verschijning voor de jeugdrechter aan. Maar we gaan onze jeugdrechters niet met zaken belasten als het niet nodig is.”

“Bemiddeling is een kans voor de minderjarige. Daarom proberen we dat zo veel mogelijk aan te bieden. Maar ik blijf wel zitten met de wens om meer te weten over een dossier. Kijk, iedere minderjarige kan schrijven. Laat hem handgeschreven uitleg en excuses schrijven naar het slachtoffer. En laat ons die meelesen. Wij hebben er ook belang bij om te weten dat de minderjarige beseft dat hij fout is geweest. Dit loutere besef van fout door de minderjarige dat hij zelf verwoordt, volstaat dan eventueel reeds als reactie. In de meeste dossiers maakt de minderjarige nu zelfs geen

excuses over. In de weinige dossiers waarin dit wel gebeurt, zijn de excuses vaak kort, nietszeggend en gestandaardiseerd. Ik wil mee door de bril van die minderjarige kijken. Daarom stoort het me als we een dossier terugkrijgen met de beknopte melding dat de bemiddeling niet is opgestart of niet tot een akkoord leidde. Wat weet ik dan? Misschien heeft die dader wel ontzettend zijn best gedaan om tot een oplossing te komen, maar wil het slachtoffer niet meewerken. Tja, dat is toch een heel andere situatie dan wanneer de dader geen zin heeft om te bemiddelen! Maar die informatie krijgen we nu niet. Ik loop al een tijd rond met het idee om in die situaties aan de minderjarigen een brief te sturen en hen te vragen: 'Vertel me eens waarom de bemiddeling niet is gelukt?'

Meer informatie

"Ik wil ook graag van en via het Bemiddelingsburo meer informatie krijgen. Waarom kan ik niet af en toe betrokken worden bij het afsluitend gezamenlijk gesprek, zoals dit het geval is bij meerderjarigen? Dat zou mij veel informatie bijbrengen. Misschien is er wel een gesprek waarin de jongere zijn spijt betuigt en het slachtoffer dat aanvaardt, zonder dat er een akkoord is over de schadeclaim. Dat is belangrijk om te weten. En dat natuurlijk met alle respect voor de vertrouwensrelatie die jullie in een bemiddeling opbouwen.

"Ik ben ook vragende partij voor een jaarverslag van Alba met toelichting. Ik wil graag antwoord op vragen als: betaalt de jongere zelf de financiële schade of doen zijn ouders dat? Verwijderde hij zelf de graffiti of betaalde hij ervoor? Eerder toevallig vernam ik dat een aantal warenhuisketens een brief met excuses vragen. Ik vind dat interessante informatie die ik kan meepakken bij de selectie van toekomstige dossiers die een bemiddeling op maat van de minderjarige tot doel hebben."

"Voor mij maakt het niet uit of een bemiddelaar een professional of een vrijwilliger is. Ze hebben allebei een gezonde dosis idealisme nodig om twee partijen die tegenover elkaar staan, samen te brengen. Zolang de principes worden nageleefd: de bemiddelaar is neutraal, meezijdig partijdig. De persoon die het doet is belangrijk. Die moet neutraal zijn en vertrouwen wekken. Daarnaast moet hij een open geest en veel geduld hebben, en natuurlijk een minimale kennis van het juridische systeem. En ik denk ook: iemand met wat levenservaring kan een meerwaarde betekenen in bemiddelingsdossiers. Ook meegenomen is het feit dat vrijwilligerswerk het systeem betaalbaar houdt."

Het aparte Brussel

"Brussel is een speciale situatie natuurlijk, omdat er Nederlandstalige en Franstalige dossiers en minderjarigen zijn. Bij ons geldt het principe: één magistraat beheert de verschillende dossiers van verdachten voor eenzelfde feit. Soms gaat het om een mix van verdachten en talen. Voor elke betrokken minderjarige afzonderlijk bekijken wij of hij in aanmerking komt voor bemiddeling, waarbij de magistraat die het dossier beheert, suggesties kan doen voor alle minderjarigen."

Jeroen Putteman heeft positieve verwachtingen rond het op til zijnde nieuwe jeugdrechtdecreet in Vlaanderen. Onder meer omdat bemiddeling daar een nog prominentere plaats in krijgt. "Het enige criterium voor bemiddeling wordt dan de vraag of er een geïdentificeerd slachtoffer is. En er komt allicht een verplichte voorafgaande raadpleging van een advocaat. Brussel wacht voorlopig af. Maar ik verwacht dat als het Vlaamse decreet er is, Brussel dat in een ordonnantie voor 95% zal overnemen."

Over Hergo spreekt Jeroen Putteman zich niet zo direct uit. De reden? Hergo wordt door de jeugdrechter opgelegd, niet door het parket. "Hergo wordt in Brussel weinig – misschien te weinig – gebruikt. Ik schat in twee of drie procent van de dossiers. Ik vind het een vrij zware, logge procedure.

Ik heb er bijvoorbeeld vragen bij dat er altijd een politieman bij aanwezig moet zijn. Trouwens ook het 'geschreven project' (NvdR: dan doen de betrokken minderjarige en zijn advocaat zelf een voorstel aan de jeugdrechter hoe hij verantwoordelijkheid wil opnemen ten aanzien van de gepleegde feiten) is vrij onbekend, ook bij advocaten."

Jan Huys en Jaak Poot